

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מ.מ.

עין משפט נר מצוה

(א) נכדומו י[ג]: (ב) גלעל
דף קמ. [ג] נלקמן עד:
תוס' פ"ג, (ד) לקמן דף
פג, (ה) עין מופ' גלעל לה.
ד"ה שאל, (ו) פנסידין לז.
ע"ש, (ז) עין ש"ך פי ש"ו
ס"ק כ/ו, (ח) ש"ך לעמוד כ,
(ט) נוע"ה היטב כחוס' כ"ק
מו: ד"ה ואפי' דף קמ:
ד"ה ושמואל,

רבינו חננאל

איתמר דברים בלא מעות
רב אמר החוזה בו רכיבו
משום מחוסר אמנה ורכיבו
יוחנן אמר יש בו משום
מחוסר אמנה. ומוחלטין
לרב מדרי' יוסף דאמר הן
שלך ולאן שלך צדק.
ופריק אביי הווא יש
דיבר אחת בפה ואחת
בלב. תוב אוהבינן עליה
הא דתניא ר' שמעון אומר
טולית קונה דיני זהב
וכו'. ופריק' תנאי היא
יש תנא שאמ' דברים
אין בהן משום מחוסר
אמנה והוא ר' יוחנן
בן מתיה ופשוטה היא.
ולא עמדה כחנאי קייא.
לן כו' יוחנן. ומקשה
ומי אמר ר' יוחנן הכי
האמר ר' יוחנן האומר
לחבירו מתנה אני נותן
לך מותר לחזון בו ופריק'
התם במתנה מרובה משום
דלא סמכה דעתי' ומקבל
ולפיכך אין בה משום
מחוסר אמנה אבל במתנה
מועטת דסמכה דעיתה
התם אמר יוחנן דתני
בה משום מחוסר אמנה
וכל שכן במשא ומתן
דודאי סמכה דעיתה יש בו
משום מחוסר אמנה דאמר
ר' יוחנן ישראל אמר
לכן לוי כור מעשר לך
בידי רשאי בן לוי לעשותו
תרומת מעשר וכי' דקני
ואי הדר ביה הוה מחוסר
אמנה ולא מצית למימר
זה כששכרו הבן לוי לה
כור של חטי' וחזר בן
לוי והפקידו אצלו דתני
סיפא נתנו לבן לוי אחר
אין לו עליו אלא תרומות
ואי משכו קנאו וממונא
אית ליה גביה אלא בולא
משכו ש"מ: ר'ושלמי' ר'
אבהו בשם ר' יוחנן אמר
ליתן מתנה לחבירו מותר
לחזרו בו ואם אמר לו
בדעת גמורה אני אומר
לך אין לו לחזור הוה
דאת אמר בכשרי' אבל
בעני' ועשה נדר. רב מפקד
לשמשיה אימת רימאי לך
תתן מתנה לרב נש אין
הוה נפקין חב' ליה לאלוה
ואין הוה עתיר אימילך בי
גחתיא. הווא דאמר אית
שמואל בר זוטרא אית
לך שומשמי' לובני איל
לית לי שומשמי' אמר ליה
ליהוה הני זוזי גבך לאלוה
לי אמר ליה הא ביתא קמך
אפילו שומר חנם לא הוה:

אלא משכון דפסס. למאי תפסס אס לא להיות משכון תחת שווי וזההיא מיהא לא קרינא זיה לא יגוש: אינו משמט כוולו. כלומר אינו משמט כלל: מכלל דר' יהודה כו'. קושיא הוה: נמאי דנקיטס וזוי הב לכו. ואי לא תקבלת מי שפרע: ואיך. המותר: דברים יגכה. בלא מעות. רב לטעמיה דאמר כנגדו הוא קונה: הין בלא איפס. שהסין י"ב לוגין ואיפה שלשה סאין שהן ע"ב לוגין: אלא היה הן שלך כלומר כשאתה מדבר הן או לאו קיים דצריך והלזק אותם: שלא ידבר אחד בפסו ר'. נשעה שהוה אומר הדבור לא יהא נדעמו לשנות אבל אס נשתנו השער לאחר זמן והוה חוזר לון לפי שיערי השער לאין כלן חסרון אמנה: אבל אמרו חכמים כו'. סיפא קמני החוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו. אלמא יש בהן לאשכחן רבי יוחנן זן מתיא דפליגי: מעשה בר' יוחנן כו'. משנה היא כשהוכר את הפועלים שמה את זנו לחזור כשהוא עבד לך יתמילו המלאכה ולפסקו להם מזונות קלים: לא סמכא דעסייפו. על דברי הבן: מימר אמר קמיה. כבר הודיעו מה פסק לנו ונתלתה: מי אמר רבי יוחנן הכי. דיש צדברים משום חסרון אמנה: יכול לחזור בו. וקשיא לן יכול פשיטא דהא לא משך ואין כח צד"ד לכופו: אלו. ודאי על כרחך מותר לחזור בו קאמר ואשמעינן דאפילו חסרון אמנה ליכא: מודה ר' יוחנן במתנה מועטת. שאין מותר לחזור משום דסמכא דעמיה דמקבל אצדורייה וכי אמר מותר לחזור בו במתנה מרובה קאמר דלא סמכא דעמיה דמקבל דלקיימייה לדיצרייה לכן לוי. כל לו קרוי זן לוי: כו' מעשר יש לך בידי. שיעשרתי מפירותי וחתננו לך: תרומת מעשר. שהלוי מפריש מעשר לכהן מעשר מן המעשר: משום הכי רשאי. יש לו לסמוך על מה שכתבו (אפסיה ג) שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא יתנונו ללוי אחר והא מתנה מועטת היא שאין לישראל במעשר זה אלא טובת הגולה שהיה צידו מתחילה לתת לכל זן לוי שירעה: אין לו עליו. אין לו לזן לוי ראשון על ישראל זה: אלא פרעומת. שהצטיינו בתחלת נכבה: אלא ש"מ כדלא נעלו. וש צדברים משום חסרון אמנה: אפילו שומר חנם נמי לא הוה. ואפילו פשעו צשמירתן פפוריין: והא בעי לקבולי כו'. ולמלא לא הוה מקבל ואשתכח דזוי לדידה הוה: הכי נמי. או משלס השומשמיין או יקבל מי שפרע: צדידי הוה עובדה. אותו מעשה דשומשמיין על ידי היה ולא כן היה שאליו קיבלתם לתת השומשמיין לא הייתי חוזר צי בכל חללו של עולם ולא על כן צאלו לדין אלא כן היה: אמרי

מודה רבי יוחנן במתנה מועטת. ויוקר נמי הוה כמו מתנה מועטת: וחוזה והפקידו אצלו. ה"מ למפרך אי הכי נמאי למימרה אלא דבלאו הכי פריך שפיר נמסיפא: אלא אפי' שומר חנם נמי לא הוה. והא דאמר בצדק האומנין (לקמן דף פ:) טול שלך והכל מעות שומר חנם היינו משום דמעיקרא היה שומר שטר וכשא"ל טול שלך לא לסלק עלמנו לגמרי משמירה קאמר אלא שלא יהיה שומר שטר: א"כ הא ביתא קמך לא מבועיא בו'. והא דאמר בצדק הפרה (צ"ק דף מז: ושם) הכניס צרות צעל החצר חייב ר' אומר עד שיקבל עליו צעל החצר שמירה י"ל דשמעתין אמאי כרצי שמואל התם פסיק הלכתא כרצי ושע"ג דרב התם פסיק הלכתא כתנא קמא קיימא לן שמואל צדיני לגבי רב ועוד דאפילו לרבנן דמחייבי היינו לפי שאמר ליה כנוס שוך דמשמע ואשמרטו אלל הא ציפא קמך סלק עלמנו משמירה לגמרי: צכדי

HebrewBooks.org | Moznain Publishers. No commercial use allowed.

דנקיטת זוזי הב להו ואיך דברים ניגהו ודברים אין בהן משום מחוסר אמנה דאימרו דברים רב אמר רבין בהן משום מחוסר אמנה ורבי יוחנן אמר בהם משום מחוסר אמנה מיתבי רבי יוסי רבי יהודה אומר מה תלמוד לומר ר' הין צדק והלא הין בכלל איפה היה אלא לומר לך גשיהא הן שלך צדק ולאן שלך צדק אמר אביי הוה רישא ידבר אחד בפה ואחד בלב מיתבי ר' שמעון אומר אף על פי שאמרו טולית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טולית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו תנאי היא דתנן מעשה ברבי יוחנן בן מתיה שאמר לבנו צא ושכור לנו פועלים הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד ואי ס"ד דברים יש בהן משום מחוסר אמנה היכי אמר ליה זיל הדר כך שאני התם דפועלים גופייהו לא סמכא דעתיהו מאי טעמא מידע ידעי דעל אבוח סמך אי הכי אפילו התחילו במלאכה נמי התחילו במלאכה ודאי סמכי דעתייהו אמרו מימר אמר קמיה דאבוה וניחא ליה ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך יכול לחזור בו יכול פשיטא אלא המותר לחזור בו אמר רב פפא ומודה רבי יוחנן במתנה מועטת דסמכא דעתייהו הכי נמי מסתברא דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן וישראל שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידי בן לוי רשאי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר אי אמרת בשלמא לא מצי למיהדר ביה משום הכי רשאי אלא אי אמרת במאי עסקינן כגון שנמלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אי הכי אימא סיפא נתנו לבן לוי אחר ואין לו עליו אלא תרעומת ואי סלקא דעתך כגון שנמלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אמאי אין לו עליו אלא תרעומת כיון דמשכייה ממנו אית ליה גביה אלא לאו שמע מינה יבדלא נמלו שמע מינה הוה גברא דיהיב זוזי אשומשמי' לסוף אייקר שומשמי' הדרו בהו ואמרו ליה לית לן שומשמי' שקול וזוך לא שקיל זויה איגנוב אתו לקמיה דרבא אמר ליה כיון דאמרי לך שקול וזוך ולא שקלית לא מבועיא שומר שכר דלא הוה אלא אפילו שומר חנם נמי לא הוה אמרו ליה רבנן לרבא והא בעי לקבולי עליה מי שפרע אמר להו הכי נמי אמר רב פפי אמר לי רבינא לדידי אמר לי ההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי לה רב שמואל בר זוטרא שמיה דאי הוה יחבי ליה כל חללא דעלמא לא הוה קא משני בדבוריה ברדי הוה עובדה הוה יומא אפניא דמעלי שבתא הוה והוה יתיבנא ואתא ההוא גברא וקא אבבא אמר לי אית לך שומשמי' לזבני אמרי

ג א מיי פיע מה' שמעין ויובולת הלי די סגנו עין קמנו ולחין עד טויע"ה ח"מ פו סעף י:י
נא ב מיי פ"ז מהלכות מכירה הלי ח סגנו עשין פכ טויע"ה ח"מ ס"ר נד סעף י:י
גב ג מיי פ"ה מהלכות דעות הלי י:י
גד ג מיי פ"ב מה' ו:י נד ה ו מיי פ"ז מה' מכירה הלי ט סגנו עשין פכ טויע"ה ח"מ ס"ר נד סעף ח [א] וקמן רמא סעף א:י
ד ה ט מיי פ"ז מה' ו:י מעשה הלכה ה:י
הה י מיי פ"ז מה' ג:י מכירה הלי ג ועיין בהשגות וגימ' וגימ' ובכ"מ ובניית יוסף סגנו ח"ס טויע"ה ח"מ ס"ר קלח סעף ט:י

תורה אור השלם

1 מאנין צדק אבני צדק איתת צדק והין צדק יתרה ללבם אני ? אלהים אשר הוצאתי אהבם מארץ מצרים: ויקרא לו

גליון הש"ס

נב' ור"י אמר יש בהם עיין גרי"ש פ"י משנה ט' דקטניע: שם הווא שא לא ידבר. עיין במגות דף פו ע"ה רש"י ד"ה פרעת: שם ובוד' ר"ל. אף ללא ש"ך ודעה לגבי פלוגתיה דהא רב ס"ל כדכ"ע יכול לחזור מ"מ נקט ועוד לומר דמילא מכלל שאלו ובעין זה גטעין דף פג ע"ה מודה ר"א כנגד. כ"כ רבי'א דקטניעו: שם רב שמואל בר זוטרא שמיה. כ"כ הגלר שבע ס"י יג דל"ל רב טעויה שמייה דהכי אית' כגטעין:

מוסף רש"י

משכון דנקיט. דתפסס למאי תפססיה אי לא למשכון מיהת דהוה פלגא (שבוטות חד.) משום מחוסרי אמנה. אס חוזר צדינו (בבביות ג.) ואין דינו זהב קונה טולית. לגבי פינות הוה דהכא כנוס. מכל מקום. כלומר אף לפי פירושתה דמילא לזכור על החצר. כך הלכה. שאין צ"ד טולין לעכדי צדו (למיל ח.). בשעתו. נעט מלכותו. למן דהיטיו הוה (צקן פ"ג.) בני אברהם יצחק ויעקב. וטעונו של אברהם גדולה משל עמנו דמפרש כגמרתא (שם.) עד שלא יתחילו במלאכה. ולמן כלן אלא צדכים ודברים אין בהם משום מחוסר אמנה, ודלוי מסהמילוי לא מוכל לחזור (שם.)